

cedri in manibus portauerunt. In decimo autem die eius mensis triplex festum eodem die celebrauerunt. scilicet expiationis afflictionis et propiciationis nam eodem die summus pontifex intravit cum sanguine vitule rase et expiavit sanctos sanctorum. et ideo dicitur dies expiationis. eodem die ieiunabat populus pro reatu vituli in deserto. et ideo vocabatur dies afflictionis. dies vero vocabatur dies propiciationis. quia tali die audierunt dominum sibi placatum fuisse et propiciatum super transgressionem vituli in deserto.

De cenena.

Ca. xxxiij.

Cenena est novum templi dedicatio. cenon ei grece novum dicitur latine. hanc solemnitatem in diversis temporibus celebrabat secundum quod diversis temporibus vel novum templum edificabat vel edificatum de novo reparabat. sicut iudas machabeus legitur templum dedicasse et renovasse. i. Machabeorum. iij. dedicationis etiam festum tenet ecclesia. cum enim episcopus ecclesiam circuit aqua benedicta ecclesiam aspergit alphabetum duplex transversaliter per pavimentum scribit. parietes signat crismate et linit thuris. et thymiana per quinque partes altaris comburit. reliquias includit. altare ornat et vestit. emunitatem et privilegia impendere consuevit. **Explicit liber nonus.**

Incipit liber decimus de materia et forma.

Completo tractatu de proprietatibus temporum et partium eius. agendum est de inferioribus rebus materialibus creaturis elementis scilicet et eorum que ex elementis materialiter componunt. Sunt autem materia et forma omnis rei corporalis principia. ut dicitur in libro de unitate materie autem et forme privatio nihil aliud est nisi totum rei destructio. et est materia contraria unitati et ei dissimilis ut dicitur ibidem. materia autem quanto est natura subtilior et sublimior. tanto ad susceptionem forme est habilior. quanto vero est compactior et terrestrior et a natura celestis remotior. tanto ad susceptionem impressionum formalium est debilior. ut dicitur in libro de substantiis. et hoc habet proprium materia sic ibidem dicitur scilicet suscipere formam et non suscipi. retinere et non retineri. principium autem distinctionis divisionis et alienationis in rebus generalibus et numerationis est materia. ut dicitur vij. metaphisica. quia generans non differt a generato nisi secundum materiam. et ideo ubi est generans sine materia ibi est substantialiter idem generans

et generatum in substantia et natura ut in divinis. materia enim est causa individuationis rerum ut dicit Aristoteles. quarto metaphisica. quia divisio speciei per individua est secundum materiam et non secundum formam. Item materia propria appropriat sibi formam propriam. ut dicitur decimo metaphisica. unde secundum substantias et esse sub una forma est una materia. et sub pluribus plures. Item tertio philosophorum. Causa quantitatis continue et infiniti est materia. propter quod accidens non potest dividi nisi secundum divisionem et quantitates subiecti. Item materia infinita dicitur vel quia divisibilis est in infinitum. vel quia habet appetitum ad infinitas formas. Et ideo propter indeterminationem suorum appetituum et inclinationem ad formas infinitas dicitur infinita et non quod eius virtus sit infinita non limitata scilicet neque coartata sicut virtus est divina. Et ideo dicit plato. quod materia fluit in infinitum nisi forma sistat fluxum. et ideo corpora que multum habent de materia et parum de forma crescunt multum. ut patet in arboribus. et ideo ossa parum habent sensibilitatis. quia multum habent materie et terrestritatis. ut dicit Avicenna. Latet autem in materia potentia quedam activa que est forma incompleta. et hec potentia est communis duobus contrariis. unde quando illa potentia ducitur ad actum unius forme appetit statim esse sub forma contraria ut ista potentia que communiter se habet ad frigidum et calidum quando actualiter est sub frigido statim appetit esse sub contrario. unde nulla forma corruptibilium et generabilium potest sufficienter complere potentiam actiuam in materia quin semper appetat impleri per aliam formam. Illa autem forma cum sit desperata non potest induci nisi per corruptionem forme presentis. secundum quod magis agentis immissa corrumpit presentem sic excitat formam actuam ad presentem et dat ei paulatim completum esse donec fuerit sub esse completissimo illius forme. Has et multas alias proprietates huius materie que esset hic superfluum recitare. que tamen super li. viij. de bonitate mundi. **De forma. Ca. j.**

Etiam recitatis proprietatibus materie. fluctet proprietates ipsius forme que secundum Aristoteli. i. li. d. quibus substantiis est quod lumen uniuscuiusque pulchritudine essentia et signum tribuens. Forme autem lumen materie infusum descendo fit debile et obscurum secundum materie capacitatem. Est autem forma divina que differt aliud ab aliis ut dicitur. Forma autem alia est essentialis alia accidentalis. essentialis forma est illa que adveniens materie perficit eam et secum queit ad

rei alicuius perfectionem qua posita res ponit
 7 qua destructa nihil de rei substantia inuenit.
 vnde. iij. phicoz dicitur. forma cum materia est causa om-
 niuz accidentalium. forma est accidental' non p-
 ficit res neque facit eas sicut dicitur. viij. methaphice
 sed quelibet forma accidental' indiget forma sub-
 stantiali que est causa forme accidental'. forma vero
 omnis simplicior est 7 actualior 7 nobilior ma-
 teria. Et ideo secundum Aristoteli in li. de animalibus. forma se-
 habet per modum viri. quia potest informare multas
 materias sicut vir potest fecundare multas fe-
 minas. Unde secundum exigentiam forme que est im-
 primenda materie oportet materiam disponi
 7 preparari. quia si de materia terre debet fieri ignis
 oportet ut terra subtilet 7 depuret 7 simplici-
 or fiat. Si vero econuerso tunc econuerso. Est autem
 forma materie manifestatiua. nunquam enim potest sen-
 su videri materia nisi substantiali vel accidenta-
 li forma sit imbuta aut per viam generationis sicut
 videtur tenebra videndo nihil. 7 sicut auditur si-
 lentium non audiendo sonum. ut dicitur. Calcidius
 super platonem 7 commentator super primum 7 methaphice
 dicit. Materia est causa quare male videmus res
 creatas. vnde nihil est communius 7 generalius 7
 tamen nihil ignobilius quam sit materia. quia nunquam
 videtur sine forma. nec etiam potest videri forma ni-
 si cum materie actu sit coniuncta. vbi vero plus est de
 forma ibi minus est de materia sicut dicitur quarto me-
 thaphisice 7 econuerso. vbi plus est de materia
 ibi minus est de forma 7 est res magis grossa 7
 impura magis ignobilis 7 obscura quanto a no-
 bilitate forme amplius est remota. Formam autem
 alia spiritual' alia corporalis. Corporalis vero alia cele-
 stis alia elementaris. Forma autem celestis est
 ita actiua quod complet totum appetitum materie sue.
 7 ideo propter presentiam sue forme complet tota-
 liter 7 perficienti celestem materiam substantia
 celi non potest destrui vel corrumpi sed potius per for-
 mam suam que in suo actu perfectissima est in esse
 perpetuo conseruari. Forma vero elementaris
 non potest complere tantam potentiam materie sue nec
 eius perficere appetitum. 7 ideo relinquit illi potentie
 materialis aliquid incompletum propter quod
 semper appetit nouam formam. 7 ideo talia cor-
 pora sunt semper corruptibilia quo ad potentiam
 7 etiam sepius quo ad actum. Quanto enim for-
 ma est nobilior 7 spiritualior 7 a conditionibus mate-
 rie separata magis 7 abstracta tanto est actuali-
 or 7 virtuosior ut patet in intelligentijs quarum
 substantia non dependet a materia sicut dicitur in
 iij. de anima. In his autem materiis non est intelle-
 ctus. Verumtamen angelos non habere in sua forma
 materiam non affirmo. sed siue angelorum essen-

tia sit ex spirituali materia 7 forma opposita siue non.
 sed pro certo tenet quod eorum substantia respectu re-
 rum corporalium simplicissima est 7 actualissima
 sicut forma spiritual' actualior est quam forma cor-
 poralis. ut dicitur. albu. vnde respectu materie no-
 bilis forma cuiuslibet mixti nobilior est forma ele-
 menti. nobilissima autem est forma corporis qui-
 ti siue celi. sed omnes istas formas incompabiliter in
 angelo siue in anima prexcellit. Et hec de proprieta-
 tibus forme 7 materie put ad hoc opusculum
 pertinet dicta iam sufficiant.

De elemento.

Ca. ij.

Elementum secundum

Constan. est simpla et minima cor-
 poris compositi particula. Minima
 autem dicitur quo ad nos quia sensu non percipitur. Est enim
 particula minima 7 vltima in corporis resoluti-
 one sicut fuit in prima compositione. Dicitur autem
 simpla. non quia simplex sit elementum sine compo-
 sitione aliqua. sed quia non habet partes aliquas pro-
 ponentes specie 7 numero differentes sicut aliqua
 corpora que sunt mixta. ut patet in metallis quorum
 partes differunt. Pars enim quedam
 est aer quedam terra. 7 sic de alijs. sed quelibet
 pars ignis est ignis. 7 sic de ceteris. Dicitur autem ele-
 mentum quasi alimentum secundum Iudicium. ab illo enim dicitur
 quod omnia corpora sit materia 7 quasi primitiuum fun-
 damentum. 7 secundum aliquos dicitur quasi eleuamen-
 tum siue alimentum. eo quod omnia corpora aluntur
 elementaribus qualitatibus 7 augmentantur. Sunt
 autem quatuor elementares qualitates. quarum
 due sunt actiue scilicet caliditas 7 frigiditas. 7 due
 passiuue scilicet siccitas 7 humiditas quarum conueni-
 entie 7 differentie superius in. iij. libro planius
 describuntur. quere ibi. Inter qualitates autem
 elementares contrarietas est 7 repugnantia ra-
 tione quarum adinuicem agunt 7 patiuntur 7 ge-
 nerant 7 corrumpunt. quantumcumque autem adinuicem per-
 riant per influentiam terram celi 7 planetarum virtutem
 conciliant in suis effectibus 7 ad concordiam redu-
 cunt. 7 ideo quodam mirando nature nexu con-
 iungunt. Nam ignis 7 aer conueniunt in caliditate.
 quibus discrepant in siccitate 7 humiditate. Aer
 vero et aqua in humiditate conueniunt sed discordant
 in frigiditate. sed aqua 7 terra concordant in frigiditate.
 sed discordant in humiditate 7 siccitate. Ig-
 nis autem 7 terra que sunt elementa summe di-
 stantia secundum situm conueniunt in siccitate. discor-
 diant tamen in frigiditate. quia terra frigida est substan-
 tialiter 7 in vltimo. ignis vero essentialiter calidus
 est 7 in summo. Ex istis autem elementis qua-

tuor duo sunt nobilioris substantie et purioris et leuoris scilicet aer et ignis. et ideo a centro ad circumferentiam motum habent et naturaliter mouentur sursum et ista duo contrahunt nobilitatem suam quo ad virtutem operationem et substantiam ex vicinitate orbis siue celestis corporis a quo recipiunt influentiam nobilitatis et virtutis. nam virtus celestis primo influit super speras ignis et per ignem super speras aeris. et ideo hec duo elementa sunt ceteris sublimiora quo ad situm habilitiora quo ad motum. puriora et subtiliora quo ad formam. virtuosiora quo ad actum. Duo autem elementa sunt inferiora. scilicet aqua et terra ceteris duobus naturaliter grauiora. motum a circumferentia ad centrum deorsum habent per aggregationem partium. et compactionem spissa et obscura. et ideo predictis duobus sunt grossiora et materialiora plus habentia materia quam forma. Unum propter summam elongationem aspera orbis celestis virtuti motiue celi non ita sunt obedientia sicut duo prima. Quia quia elementa ociosa imo in agendo et patiando sunt continua. unde nunquam quiescunt a generatione et motu. Terra enim et si quiescat a motu nunquam tamen quiete et cessatione recipit ab effectu. et sicut non sunt ociosa ab actu. sic non sunt vacua ab ornatu. nam quodlibet elementum habet ornatum suum. ignis lydeus. aer volatilia. aqua natalilia. terra gressibilia. ut dicitur beda. de quibus aliqui auxiliante domino breuiter se dicenda.

De igne.

Ca. iij.

Ignis est corpus simpliciter in ultimo calidum et siccum. ut dicitur Costan. Naturaliter enim super aerem se detere quod. Per violentiam enim in aere vel in terra detere paulatim et molle aerem euanesceat. ut dicitur. Item. Pro proprietates autem ignis tangit dyonysius in hierarchia angelica. c. xij. Ignis inquit est corpus sensibile. longe excellentius et subtilius omnibus alijs rebus corporalibus et nature spirituali proximum ac per hoc effectum suum dissimiliter cunctis alijs demonstrat. Ignis enim in omnibus est et per omnia dare se presens et ab omnibus non remouetur. Est tamen occultus et cognitus immensurabilis inuisibilis quodammodo incorporeus potens ad actionem propriam. mobilis tradens se omnibus quoque modo approximantibus mouens vniuersa se participantia renouatiua omnium nature custos illuminatiuus cum circumuelatis splendoribus clarus discretus distinguens et resiliens deorsum pascens et sursum mouens. acute means excelsus non recipiens ignominiam minorationis semper motiuus comprehensiuus

et mutatiuus in se reuertens potenter actiuus etc. Hec verba dyonysij diuiniissimi profundissima sunt. describunt enim ignem quo ad eius substantiam virtutem et operationes. vnde ad declarationem predictorum verba commentatoris breuiter super hunc locum hic ponemus. Ignis enim inter omnia elementa situm habet sublimiore et habet quia naturam habet leuiore. Et ideo dicitur excelsus quia potest carens sublime querit vel petit. supereminet vniuersis. et quidquid corporeum est propter ipsum naturaliter sub eo subsistit. Et inter omnia elementa natura habet puriore et subtiliore. et dicitur quodammodo incorporeus. quia propter subtilitatem sue substantie pre subiecta materia sensu non videtur. propter hoc et videtur multum nature spirituali proximum. quia quodammodo videtur ignis esse medius inter visibilia et inuisibilia. inquantum autem illis appropinquat inferioribus est incorporeus. sed in quantum appropinquat inferioribus corporeis est. Item naturam habet ceteris elementis actu aliozem et in agendo fortiozem. et ideo dicitur immensurabilis. quia eius virtus et operatio crescit in infinitum. si materia fuerit infinita. quia diu enim materia subiecta sufficit ignis non deficit sed semper potius crescit. Item naturam habet occultiozem. et ideo dicitur occultus. quia in sua essentia sensibiliter non videtur. inuisibilis et incognitus dicitur. quia sine substantie materia sensu non percipitur. Quid enim sit in sua essentia seu substantia vix cognoscitur intellectu. Et virtutem et naturam habet alijs mobiliozem et ideo dicitur mobilis et potens omnium. quia in igne est principium virtutis motiue. quia mouet se et alia et a nullo inferiori se mouetur. Et naturam habet ceteris inferioribus clariozem. Unum dicitur quod ignis est illuminatiuus. quia claritate sua omnia illuminat. sed cum circumuelatis splendoribus. nam splendidi ignis radij foris emicant sed circumuelant quia rursus ad secretum sue substantie finem reducti a nostris sensibus occultantur. Item ex subtilitate sue substantie virtutem habet omnibus alijs acutiozem et penetrabiliozem. propter quod dicitur acute means. quia proprie virtutis motu subintrat sine resistentia et penetrat vniuersa. Item ignis habet virtutem sui et aliorum manifestatiuam et distinctiuam. nam se manifestando alia sibi obiecta manifestat eorum colores et figuras oculis representans. et ideo dicitur clarus. manifeste discretus. distinguens. Item vim habet inferiorum ad superiora attractiuam. nam materiam in quam agit rarefaciendo dissoluit et caloris sui violentia sursum ebit. propter quod dicitur deorsum pascens et sursum trahens. Item virtutem renouatiuam. omnia enim veterascunt antiquantur et deficiunt que virtute ignea

non seruant. vt patz in senibz i quibz deficit calor naturalis. Et ideo dicitur renouatiuus omniu 7 etiaz nature custos. sine em virtute ignis non pē subsistē vtus alicuius corpis naturalis. Item virtutem habet immutatiuam. quia naturam in quam agendo superat p̄uertit in suā speciem 7 transmutat. 7 p̄pter hoc d̄z apprehēsiuus 7 immutatiuus. nam materiam in quam agit apprehendens non deserit. sed p̄sumendo in suam similitudinem conuertit. apprehendēs autem non apprehenditur. quia consumpto eo in quod agit in se resilit atz r̄dit. Et ideo dicit̄ resiliens &c. Item virtutem 7 naturam suip̄ communicatiuam hz 7 sine diminutione diffusiuam. 7 ideo dicitur non recipere ignominiam minorationis. quia sicut cum effunditur nō augetur sic cum r̄cipitur non minoratur neqz in eo q̄ videtur augmentum recipere est capiens gloriam. neqz in eo q̄ putat̄ minor sustinet contumeliam. Item naturam habet purgatiuam. metalla enim que non potest consumere a scoria 7 rubigine mundificat expurgat 7 emūdat. Item virtutem habet sapoz 7 humoz alteratiuam. vnde 7 humores in coctore excoquit et digerit 7 cibos crudos p̄sumendo in eis superflua saposos 7 sanos reddere consuevit. Item virtutem habet sue substantie per rerum omnium 7 p̄mixtoz corpoz essentiā diffusiuam. qz in rebus omnibus inuisibilis est inclusus quanq̄s includi actualiter non videat̄ qd̄ inde ē manifestus. quia ex forti corpoz solidoz allisione ignis excutitur in quibus esse nullatenus putabat̄. Item ignis subtilitate sua substantiali hz virtutem sui cu3 alio corpe immediatissime mutatiuā. vt patet in ferro ignito et carbone in flamato 7 hm̄di in quibus ignis fm̄ omnes sui partes singulis ferri 7 carbonis particulis p̄iungitur vt videat̄ vna substātia 7 alterius sensibili distantia penitus non sentitur. Unde 7 triplex ignis species a p̄his diffinit̄. Est em̄ ignis lux. ignis flama. ignis carbo. Ignis ei est in sua spera lux. sed flama dicitur in materia aeris. carbo autem in substantia terrea siue in feculentis materie grossioris. Has 7 multas habet ignis pp̄rietates de quibus supra libro secundo i tractatu de ordine seraphin. 7 libro quarto de q̄litate elementaribz scz d̄ calore quere ibi. Quā ea que dicta sunt hic sufficiant.

De flama. Ca. iij.
Flamma est materia ignea in substātia aerea accensa. nam aer propter sue substantie

subtilitatem 7 immediatam quā. f. habet cum spera ignis vicinitatē defacili ignit̄ 7 in naturā igneaz p̄mutatur. 7 fm̄ q̄ substantia aerea est purior tanto flama erit lucidior 7 clarior 7 nature lucis similior videbitur. Mouetur autem flama naturaliter sursum 7 ab omni parte rei accense linealiter in acutū tendit 7 in conū. vnd̄ in sua extremitate habet formaz pineā 7 acutā vnde in suo acumine p̄pter concursum radiorū in angulo acuto fortius caloris sui ip̄imit actionē. 7 ideo quia in sumo pyramidali angulo calidior existit materiā sibi appositā in flamat facilius 7 accendit colozem fm̄ materiam in quam agit recipit. Unde si materia est turbida et fumosa turbidam 7 obscuraz reddit lucem. 7 ecō verso si materia fuerit transparentis 7 pura rutilat 7 luminosos radios vndiqz circūfūd̄. tenebrosa illuminat 7 abdita prodit. viam 7 vie offendicula ambulanti bus ostendit. p̄pter sui leuitatem 7 materie aeree mobilitatē in quā agit. In motu est p̄tinuo 7 nūqz penitus requiescit. venti modicus impulsus flamaz excitat 7 accendit. sed si fuerit nimis vehemēs flama dissipat 7 extinguit. tortuose 7 amfractuose aerem ipellit p̄tinue. 7 ideo mouet̄ circulariter 7 incendit. vt dicit marcianus. Unde vulcanus a iunone in terrā p̄iectus fm̄ figmenta poetica claudus fuit. ex violentia sui mot̄ pres materie in quaz agit inuicem allidēdo p̄cutit 7 ex partū collisione mutua sonū facit locū superiorē q̄rē satagit 7 materiā cui p̄ incorporatōez adhbēt ab inferis ad superiora attrahē nō desilit.

De fumo. Ca. v.
Fumus ē vapor ex ptibz matēie subtilioribz 7 hūidi oribz vi caloris resolutus. H3 at̄ ḡnes ptes mixtas cū leuibz ex quibz obscuritatē p̄bit 7 fetozē. vñ aerē denigrat 7 i naturā fumigabūdā p̄t̄it. Amplitudinē em̄ ex materie sue grossicie p̄bit. ex c̄ acumie oculos amarecat ac lacrimas puocat. s̄sibilr̄ visū ledit suo acumie 7 ad cēbz penetrat 7 sp̄m̄ aiālē ḡuat 7 p̄ p̄ns naturalē. vñ d̄z i li. aiālū q̄ fum̄ cādele exticte ledit p̄gnātes i tātū q̄ si eq̄ pturiēs t̄lez fumū s̄ferit faciet abortiuū. fum̄ 7 apibz et̄ ē inimic̄ 7 7 ledit accipitres 7 alias p̄de aues vt idē di. fum̄ in sup̄ cito mouit postqz orit̄. vt dic̄ glo. ibi. Sic regula fumi. Cito enim in altum ascendit 7 subito euanescit ex igne oritur 7 anteqz appareat ignis apparere videtur. a vento mouet̄ et dispergit̄ multipliciter circūfert. fum̄ etiam

offendit ventum a qua parte veniat. qz illic fumus tedit quo ventus ipm agitatur & impellit. vt dicit Greg. domos denigrat & inficit. & in parietibus generat fuliginem atq; nutrit. loca angulosa petit & in eis infectionis vestigia imprimit & derelinquit. Fumus etiam aromaticus a speciebus aromaticis resolutus est sensui olfatus delectabilis & amicus. Cerebri namq; est confortatiuus & spirituum cordis & capitis reparatiuus. reumatis & nociui fluxus restrictiuis defficatiuis constrictiuis & poroz obstructoruz apertiuus & ad confortatione neruoz ad interiora penetratiuus. serpentum & venenosorum animalium & reptilium fugatiuus. Omnem etiam fumum & maxime odoriferum odiant tam colubri qz serpentes. vtdicit Greg. Fumus in super a cibo vl' potu resolutus vi caloris ascendens ad cerebrum neruos sensibiles opilat & solum generat & sensus exteriores ligat & p consequens calorem naturalem ad interiora reuocat & virtutem in interioribus adiuvat & confortat. Si ho fuerit fumus melancholicus vl' nimis acutus aut venenosus ex cibo vel potu aut ex medicina nociua resolutus ad cerebrum aduolat virtutem animale aggrauat timorem generat vt in melancholicis frenesim & furorem excitat. vt in freneticis & ebriosis. obliuione & erisipilam generat. vt in letargicis. sensus & ronis vsu priuat. vt in epilepticis & caducis. Has et multas alias ifert corpori fumositas pessimas passiones & nociuas. fumi etiam a terra & a mari virtute caloris ad superiora attracti aerem inficiunt & densant. nubes & nubila generant ventis tempestatibus & alijs aeris passionibus fomentum & materiaz amministrat. radios solares interceptiunt & obumbrant. & hec de fumo nunc sufficiant. **De carbone.** **Cap. vj.**

Arbo ē ignis actualiter incorporatus terrestri materie. vt di. Raba. vñ ignis per sui incorporationem partibus grossioribus terrestribus admixtus per quandam violentiam inferi detinet. vñ sic ignis & flama mouet sursum sic carbo crepitando & scintillado gūitate materie deorsum inclinatur. carbo itaq; qñ ignis vertitur in ruborem. s; qñ extinguit in nigredinem & oino perdit pstinam ignis spēs & decorez. vñ qñto fuerit pulcrior ex sui ad ignez pmanente siue vnione tato apparet dformior & vilior in ipsius ignis extinctione. in carbone atē substāialis humiditas totalit' psumit. & iō defacili rūpitur & frangitur quando humor qui fuit cā coabde-

rentie partium ignis totaliter violentia exhauritur. & ideo in carbone extincto pars a parte defacili rūmpit. qz nihil humiditatis p quā partes cohereant in ipsius substantia inuenit sicut di. Greg. partibus terrestribus solum remanentibus propter dominiū siccitatis defacili ignitur seu accenditur. Sed postq; accensus fuerit facilliter reextinguit ita qz in eo nihil de ignis vestigio preter nigredinem reperit. nigredine em sua polluit & inficit quidq; tangit. carbo etiaz ignitus acutissimum habet ignē & summe actiuum & penetratiuum. vnde sui acumine ferruz coquit & partes eius resoluendo & relaxado remollit. suo etiam acumine caput ledit. sub cinere aut inuolutus in se ignem retinet & custodit. detectus autem & frigidus aeri expositus in fauillarum multitudinem redigit & per se subito euanescit. vt di. Greg. Carbo ho si ignitus fuerit plantas conculcantis vrit & ledit. extinctus ho qñuis vrendo non ledit tangentem. stridorem tamen & strepitum magnum facit.

De scintilla

Ca. vij.

Scintilla est modica ignis pericula ex materia ignea virtute & impetu caloris dissoluentis reuoluta. vnde motus scintillaris ē subitus. vi em ignea subito resoluit ac sursum mouetur. s; ex grauitate partis terrestris ad centrum tandem inclinatur. Item motus eius clarissimus ē ad modum stelle & luminosus. & p diffusionem sue igneitate in aere apparet viridis radiosus. Est preterea motus eius ad modum ignis actiuus & virtuosus. nam modica scintilla in fungo vl' stipula recollecta in ignem maximū subito augmētatur. aeris immutatione subito euanescit. & extincta nihil nisi fauillam post se relinquit. vento temperato seu flatu accenditur. impetuoso autem extinguitur. aerem impellendo penetrat. & tamen ipetrado ipm aerē parū alterat aut immutat. qñto ignis est fortior tanto scintillaris motus siue impetus erit maior. Ex materia viridi vel humida scintille grossiores & in suo effectu penetrabiliores generantur. verū tamen pauciores. **De fauilla.** **Ca. viij.**

Fauilla a fouedo ē dicta eo qz ignē foueat atq; tegat. Est cinis modic' & extinctōe scintillae matie delict'. vt di. Isi. Est atē fauilla tenuis moll' & albida & sicca atq; leuis ī superficie carbonis igniti ad hēns fulgorē e' hebetat. & feruorē e' at tenuat & minorat. Ad modicum venti flatum

dispergitur. dispersa vero vit vnq̄ recolligitur
vt dicit Greg. defacili inflamatur. sed ppter de-
fectuz nutrimenti subito extinguit. Favilla eti-
am qn̄ est ignea venti raptu sursus tendit. exti-
cto aut pprio pondere ima petit. vt di. Greg.
vnde deorsum tendit motu pprio. sed sursu ex-
tollit 7 rapit motu alieno.

De cinere

Ca. ix.

Aeris a cadendo ē
dictus. nā de substantia materie ter-
restris vi caloris resolutus generat̄
vt dicit Isido. Est autem cinis mollis despecti
coloris. amari 7 sicuti ē saporis. partes h3 mi-
nutissimas 7 tenuissimas leui flatu spartionis 7
diuisionis receptiuas. Cinis etiam virtutē habet
colatiuam siue mundificatiuā. vñ valz ad vesti-
um ablutionez. h3 etiā vim corrosiuā 7 delicca-
tiuā. vt dicit Constan. Cinis insup si fuerit cali-
dus ignem ab eo rectum custodit. si vero fuerit
frigidus destruit et extinguit. Cinis etiā p mul-
tam ignis pflagrationem 7 violentiam suā for-
maz viles 7 obicurā aliquotiens pmutat ī spe-
ciem vitreas atq̄ claraz. nā ex materia cinerum
solet fieri vitru. vt dicit Greg. Hoc aut̄ habet
cinis defectus 7 imperfectionis. qz q̄uis quoti-
die aque vel pluue irrigationem suscipiat. ste-
nilis tamen manet. vnde terrā quā tangit nō fe-
cundat. sed potius si sterilis fuerit reddit steri-
liorem 7 in omnibus viliozem. Et hec de libro
decimo sufficient. Finit liber decimus.

Incipit liber vndecimus de aere 7 passio-
nis eius.

Aer est dictus
eo q̄ ferat ignem 7 ab aq̄ fera-
tur. vt dicit Isido. Aer autez
partim pertinet ad materiam
terrestrem partim ad materiā
celestem. vt dicit Beda. Quaz
pars aeris superior pura clara 7 quieta. vbi p-
cellosi 7 ventosi motus nō possunt attingē per-
tinet ad celestem. ps vero inferior spere aque et
terre vicina. turbulenta. grossaz p̄pacta ex hu-
midis 7 terreis vaporibz corpulēta pertinet ad
terrestrem. 7 h ps aerea diuersas ex se producit
spēs. Quā vt di. Isid. aer vehementi⁹ p̄citatus
facit vētos choruscationis 7 tonitrua. p̄fractus
nubila. p̄pissatus pluuias. p̄gelatus niuē 7 ḡn-
dinez. distentus serenitatē. vt di. Isido. 7 Be-
da. plus autez h3 raritatis 7 inanitatis q̄ cete-
ra elementa. Est aut̄ aer fm Constan. elemen-
tum simplex substantialit̄ humidum 7 calidum

Et ppria enim natura seu substantia est humi-
dus sed ex vicinitate orbis calidus. 7 ideo fm
vtriusq̄ quantitatis pprietatem aer ē sui natu-
raliter diffusiuus a superficie terre 7 aque vsq̄
ad speram ignis vndiq̄ extensiuus. Ex substā-
tie autem sue subtilitate 7 raritate transparentis
est 7 perspicu⁹. vnde rōne dyaphoneitatis sue
7 transparentie est influentie celestis virtutis et
solaris luminis impressionis receptiuus. virtu-
tis inspirandi 7 respirandi. est aer omnibz aīan-
tibz ministratiuus. oīm ei aīantiū est respiracu-
lum 7 volatiliū celi ppriū habitaculuz. Sine ei
aere nō potest viuē aliq̄ aīata creatura. Aer ei
rōne leuitatis substantialis ē naturalit̄ mobilis
7 alterabilis ac vnibilis in oppositas qualitates
vnde ex vaporibus terre 7 maris sepe recipit i-
mutationez. nā si vapor fuerit fetidus 7 corru-
ptus ac venenosus aer corrupit 7 inficit cui ta-
lis vapor pestifer admisceat̄. Si vero fum⁹ ex pu-
ra 7 munda substantia fuerit resolutus 7 odori-
fera. aer odoriferā 7 nature amicabilez ex incor-
poratione fumi odoriferi recipit qualitātē. Itē
aer nos circūdas nob̄ est vtilis ppter anhelitus
necessitates 7 vitali spūs p̄tinuu nutrimentum.
Si em̄ clarus lucidus 7 purus fuerit. humoēs
atq̄ spūs erūt lucidi atq̄ puri. Si vero turbid⁹
7 nebulosus humoēs erūt turbidi. spūs grossi
ac infecti. vt di. Const. 7 philaredus. vñ aer est
elementum 7 corpor⁹ 7 spūum. Euentatio em̄
aeris adueniens spiritibz est cā melioratōis eo-
rum 7 depurationis 7 mitigatōnis. phibēs spi-
ritus 7 humoēs ab inflammatione. attract⁹ em̄
a pulmone cordi. per cor totū corpi prebz tēpa-
mentū. vnde aer maxime imutat corpus 7 igre-
dit̄ ad interiora spūuz. 7 misceat̄ cū cor substanti-
tia que corpori prebent vitaz. Vñ si fuerit aer
purus 7 mediocris in suis qualitatibus t̄patus
ad p̄seruationem vite maxime proficit. Si vero
fuerit corruptus distēpatus maxime ledit 7 cor-
rumpit. vt dicit Const. Quāto autē est a terra
remotior 7 celo vicinior. tanto purior 7 simili-
or ē etheree puritati. q̄nto vero t̄re vicior t̄nto
frigidior 7 crassior 7 similior terreē q̄litati. Vñ
ex vaporibz terre ad interiora aeris attract⁹ va-
ria 7 p̄ria ī aere generāt̄. Et q̄nto aer ē grossior
7 spissior. t̄nto soli ī eo forti⁹ imp̄mit calorē ra-
dioz p̄p̄ radioz solaris repercussioez p̄culcatō-
nē 7 p̄fractōez. Et repercussioe at̄ solarū radio-
rū ī aere hūido 7 t̄so generāt̄ ī eo varij coloēs
vt d̄ ī li. meth. vtz ī assub 7 ī yride 7 ī consilibz
Fit at̄ aeris p̄densatō triplici de cā. sc̄. ex vapore
ptes terrestres suas 7 grossas cū aere p̄miscen-
te. v̄l ex frigiditate ptes hūidas aeris p̄gelante